

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG.
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjeleni hetenként kétszer: osztoztörökön és vasárnap
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Közsegek, községi előjárók, papok és gazdasági egyleti tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.
Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér so: a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kléring 10,489. szám

A béke.

A forrongó társadalmi élet hullámverései közepett lehet-e még békéről szólni. Hiszen miről olvasunk nap-nap mellett ujságainkban: a levegő meghódítása, jogok követelése abban a birodalomban, ahová az Ur madarait rendelé. Itt akarjuk hagyni a földi göröngyöket, hogy tisztább szférákba jutva, tisztel- tebb, ideálisabb magaslatokra emelkedjünk. Bár így lenne, bár a motor kerekeinek minden fordulata közelebb hozna minden lelket ahhoz a nagy gondolathoz, a melynek bátor vallói és harcosai ez idén is felemel- ték hathatós szavukat a brüsszeli interparlamentáris kon- ferencián. Látjuk e technika csodás alkotásait, a tenger hul- lámait szeldelő mozgó várakat, halált bömbölő ágyu torikaikkal. Halljuk a gépfegyver mindent megsemmisítéssel fenyegető ir- tózatot kattogását. Olvassuk a hadilétszám felemeléséről szóló, mindig több pénz és véráldo- zatot kívánó ukázzait. Hát nem örület ilyen készülődések mel- lett még békéről álmodozni is? Nem!

Hadd füstöljenek a négy kúr- tósók, hadd tökéletesedjen az emberirtó hadi masinák teljesítő képessége; ép ez ad jogot nekünk arra, hogy mindig több reménységet találjunk a lehe- tetlené tett, oknélküli emberir- tás mielőbbi eléréséhez.

Nem kell álomlátónak lenni, hogy mindenki belássa az örök béke hajnalhasadását. És ez a mi leghőbb óhajításunk, hogy ne kesse le annyi munkás ke- zét a katonáskodás béklyója, ha minden óra, minden perc egy-egy hatalmas lépéssel kö- zelebb vigyen minket ahhoz a szép oázishoz, amely az em- bert tulajdonképpen rendelté- sének a kizárólag szellemi élet örökké úde révéhez vezet. Mennyire elkésérítő az a tudat, hogy ma a XX. században, műveltnek mondott öreg euró- pai kultur államban van még ember, aki analfabéta, van és sajnos nagyon sokan vannak. Mily nagy az aránytalanság az örök emberi szellem felsőes produktivitása és a sötét tudat- lanság örök éjszakája között. Az az elengedhetetlen szociális követelmény, hogy ember — a szó legtisztultabb értelmében — legyen minden ember.

Ehez az állapothoz csak egy út vezet, megadni a módot és alkalmat, hogy minden indivi-

dium, emberi méltóságának büszke öntudatában beálljon az észélet munkásának. Bár utopisztikusoknak tetszenek ezek a gondolatok, de ez a jövő zenéje, melynek kellemesen ható akkordjai már füleinkbe csengenek. Azért emeljen és lelkesítsen minden gondolkodó főt a tökéletesedésnek, a tu- dásnak, a művelődésnek vágya. Fogadjunk és üdvözlünk hoz- szannával oly produktumokat, melyek minket mindég embe- ribbé és mindig tökéletesebbé tehetnek. Lankadatlan munka- szeretet kell, nem annyira ön- magunkért, hanem a nagyra- hivatott emberért. Akiben él az isteni zikra, az ne legyen hiu, ne legyen önző, mert mind- nyájunkban van valami sze- retetreméltó, s ha ezt keressük, mindig többre tudjuk becsülni embertársainkat.

Ebben a tisztultabb levegő- ben nem él meg a rágalmazás, a hazugság, az incselkedés ká- ros protoplasmája s ránk virrad az örök béke hajnala.

— b —

Igazságügyi palota Székelyudvarhelyt.

E hó 7-én délután 4 órára hiva össze főispánunk a városi képv. tes- tület legtöbb tagját értekezletre, hogy egy eminensül fontos közérdekű, már rég vajudó kérdés — kir. tör- vénszék, járásbiróság és ügyészség elhelyezése — dülőre játáának ut- ját egyengesse.

Ezen meghívásnak a városatyák sokkal pontosabban tettek eleget, mint a képv. test. gyűlési meghívóknak.

A meghívottak együtt lévén, már 4 órakor megkezdődött az értekezlet és tartott másfél óránál tovább.

Jóleső megalégedést keltett a ta- gok legtöbbjénél, midőn Ő Méltó- sága előadta, hogy a magas igazság- ügyi kormánynál sikerült ezen kér- désben az eddigi rideg álláspontot enyhíteni és ha a város a Küküllő jobb parti telkeiből ezen célra a ki- jelölt területet a kormány által meg- szabott feltételek mellett átengedné úgy talán sikerülne kivinnie, hogy a törvénszéki épületet a bethlenutcai Tamászovits és Kovács-féle két telek- kel együtt a kormány a város által fizetendő 40 ezer korona ellenébe átengedné a városnak.

Dr Sebesi alispán ezen csere előnyös voltát bizonyítja kimerít- tően, épp úgy Dr Vá l e n s i k orsz. képviselő is. De utóbbi a cserét azon feltételhez szerette volna kötni, hogy a vármegyei utpolitika által már tervbe vett Parajdi törvényhatósági utvonat áthelyezése történnék meg

egyidejűleg, így a város a Küküllő folyón építendő hid költségeihez csak hozzájárulni volna köteles, éppúgy a folytatólagos utépítéshez is.

Hlatky Miklós, Soó Gáspár és Dr Solymossy Lajos ezen cserében a városra nézve előnyt keveset, de annál több anyagi megterhelhetést látnak és nem fogadják el a kor- mány azon feltételét, hogy a hid költségei a várost terheljék, midőn a kormány azon feltétele, hogy a telek feltöltése, a környező utak kiépi- tése, a felszíni vízelvezetés stb. amúgy is horrend terhet rónak a városra és így a rozoga törvénszéki épületek a városnak valódi értéküknél jóval ma- gasabb árba jönének.

Gyertyánffy Gábor előnyösnek látja a városra nézve a cserét, de ragaszkodik azon módosításhoz, hogy nem 40 hanem csak 30 ezer koronát ajánljon föl a város a magas kor- mánynak és ezen összeget 10 éven át 3000 korona részletekben kamat- mentesen fizesse meg.

Az értekezlet csaknem valamennyi tagja a Dr Vá l e n s i k képviselő javas- latát a Gyertyánffy Gábor módosítá- sával magáévá tette.

Most már a város atyáktól függ, hogy az e célból összehívandó képv. test. közgyűlésen teljes számban megjelenve, a törvény által előirt általános többséggel megszavazva a cserét — lehetővé tegye, hogy a kormány az igazságügyi palotát és gyűjtőfogházat csaknem egy millió költséggel rövid idő alatt felépítte- hesse; a Bem-utca megnyitása által a városnak 10 holdnyi párcelázandó területe hozzáférhető legyen; a vá- ros közgyűlése, tanácsa, kapitány- sága és többi iródái — habár ideig- lenes — türethető elhelyezést nyerje- nek és — valahára a város helyes fejlesztése kérdésében a tettek me- zejére lépjen.

Mi a magunk részéről is szeren- csés megoldásnak véljük a fenti ha- tározatot. Tény és valóság, hogyha a törvénszéket a jelzett helyre fel- építi a kormány, ott egy teljesen új és modern városrész fog keletkezni hihetetlen rövid időn. Hiába akarjuk elhítenni magunkkal, hogy van elég lakás városunkban a tisztviselők és honorátiósok részére. Lakni laknak az igaz, de nem olyan lakásban, amely a legszerényebb igényeknek is megfelelne. Fürdő szoba? Ritka még az ujonnan épített házakban is. A szobák kicsinyek, s bizony nagy családu embereknek kell két szo- bás lakásban meghuzniok magukat, mert a nagyobb lakások hihetetlenül drágák, de kapni sem lehet annyit a mennyire szükség volna. A ház- tulajdonosok sem félhetnek egy csep- pet sem, hogy nem kapnak lakót, lesz az is, mert a város fejlődik és fejlődnie kell. Ha olcsóbban kell

kiadni a lakását, bizony 30—40 új adófizető polgár nyerésével a pót- adója is apadni fog s a mit otveszít egyik oldalon, megnyeri a másikon, s a város fejlődése pedig igen szé- pen fog előre haladni s erre is szükség van, mert bizony nagyon elvagyunk maradva. Ez ügyszó kü- lönben még hozzá fogunk szólni.

Közegészségügyünk.

Irta: Dr Bognár Oszkár.

II.

Anglia az 1831—33. évi kolera- járványtól megrettenve, erélyes kéz- zel fogott hozzá közegészségügyi szervezetének átalakításához és a kor színvonalán álló reformok megvaló- sításához. Ezen egészségügyi intéz- kedések eredménye közismert Ang- liában Viktória királynő uralkodása alatt az emberi élet átlagos kora 10 évvel lett hosszabb és Angliának ma mintaszerű egészségügyi intézményei kórházai vannak.

Ugy látszik és szabadjon is re- mélnünk, hogy a mostani magyar- országi koleraveszedelem a mi köz- hatóságainkban és illetékes köreink- ben felébresztette annak tudatát, hogy közegészségügyünk terén sür- gős reformokra van szükség, hogy ezen a téren sok a tenni való. Ha a további reformok terén is oly buz- gósággal jár el a kormány, mint a mily erélylyel a védekezést megindi- totta, akkor remélhetjük, hogy el- avult közegészségügyi szervezetün- ket ujjal cserélhetjük fel.

Legégetőbb és leggyorsabban or- voslandó seb az orvoshiány. Külö- nösen pedig a vidéken tapasztalt orvoshiány szüntető meg legelő- szőr. Régi panasz az, hogy a míg városokban sok az orvos, addig a perifériákon igen kevés. Sokszor el- tart fél, nem ritkán egy álló nap is, míg a beteghez orvost lehet előke- ríteni. Kellő számú orvos nélkül pe- dig minden egészségügyi intézkedés illuzórius.

E téren legsürgősebb teendő a középiskolát végzett ifjúságnak az orvosi pálya felé való terelése. A jogi pálya tényleg tulzsfolt, ellen- ben az orvosnövendékek száma nem éri el azt a mértéket, a mit ezt egy 20 milliónyi nemzet orvosszükséglete kívánna. A jogi pálya feleslegét kel- lene az orvosi, illetve közegészség- ügyi pályára vonzani. Az államnak meg kell ragadnia minden eszközt, amely célra vezet. Ősziöndijakat, tandíj, vizsgadíj, vizsgamódozati ked- vezményeket biztosítson az egyetem az orvosi pályára készülőknek.

A körorvosi hiányt legjobban bi- zonyítja az a körülmény, hogy akár- hány helyen 5-öd éves orvosnövén- dékekkel töltik be a körorvosi állo- mást, mert diplomás pályázó egyál- talán nem akad. Ezen legcélszerűb-

ben úgy lehetne segíteni, hogy a törvényhatóságok, városok, orvosi körök ösztöndíjakat adományoznának, megyebeli, városbeli szegény fiukat köz-költségen kiképeztetnék, kiknek ezzel szemben az lenne a kötelességük, hogy diplomájuk eluyerése után bizonyos ideig az illető törvényhatóságot, várost, orvosi kört tartoznának szolgálni, a mint ezt látjuk a katona orvosi ösztöndíjaknál.

Az orvosi oktatás decentralizációja szintén módot nyujtana az orvosi létszám szaporítására. Ma csak két egyetemünk van, a hol orvosokat kiképeznek: Budapesten és Kolozsvárott. Világos, hogy bizonyos foka a jómódnak szükséges, hogy vidéki fiu ezen egyetemeket látogathassa. Nagyon helyes reformnak látszik az is, hogy csak az első két esztendőit töltsse az orvosnövendék a két főegyetemen, ellenben a klinikai tárgyakat nagyobb vidéki kórházakban is adják elő, a mivel elérétnék az, hogy az illető kórház környékbeli fiatalágának jelentékenyen megkönnyítették a pálya elvégzése, mivel csak két évet kell Budapesten vagy Kolozsvárott töltenie, a másik 3 évet már odahaza. Sőt az sem jelentene nagy terhet, ha egy nagyobb kórház 8—10 növendéket teljes ellátásban is részesítene. Ez nálunk kissé exentrikus tervek látszik, de nem kivétel. Angliában az orvosképzés egyenesen a kórházakra van rábízva.

A legutóbb kiadott belügyminiszteri rendeletek mutatják, hogy köz-tisztasági viszonyaink mily szomorúak. Népünk nincs annak tudatában, hogy a tisztaság összefügg az egészséggel és hogy az egészség előfeltétele a tisztaság. Hozzá kell szoktatni, ki kell oktatni az alsóbb néposztályt is arra, hogy lakás, élelem, ruházkodás terén a köztisztaság követelményeit szem előtt tartsa, a mivel már is megtettük a leghatóságabb védekezést mindenféle járvány ellen. A tanítóknak, lelkészeknek feladata első sorban, hogy népszerű felolvasásokkal, előadásokkal megismertesse a néppel azt, a mi egészségét fenyegeti, valamint azon módokat, a mikkél ezek ellen védekezhetik. Hogy ezen felolvasások, előadások népszerűek legyenek, vetített, esetleg mozgófényképekkel kell illusztrálni őket, a minek költségeit, a törvényhatóság, esetleg község viselje. Ma sajnos az a helyzet, hogy a láthatatlan bacillusok elleni védekezési nevelésnek és a fertőtlenítést érthetetlen és felesleges nyügnék tartja a köznép.

A közigazgatási tisztviselők tartásának szemléket az épületek, udvarok, lakások fölött, és ezen alkalmat használják fel szintén oktatásra és jóindulatú felvilágosításra. Magától értetlik, hogy első alkalommal ne birságozjanak.

Gyökeres reformra szorul a kvalifikációs törvényünk is. E szerint a jogvégeztségek az a készség, a mely „ápol és eltakar”, a mely mindenféle, tehát egészségügyi tisztviselőre is képesít. Legjobb bizonyíték erre, hogy a belügyminiszterium egészségügyi osztálya élén is — nem orvos — jogászember (!) áll. Okvetlenül kimondandó a minősítési törvény revíziója alkalmával, hogy a belügyminiszterium egészségügyi osztályában orvosi képzettségű tisztviselők alkalmazandók.

Kórhá aink is sürgősen átvizgálandók lennének, illetve a kórházak száma sürgősen emelendő. Ma sajnos úgy állunk, hogy a veszedelem küszöbén határozta el nem egy község, hogy kórházat fog építtetni. Járványkórház pedig minden nagy vidéki városban emelendő, nehogy mint pl. Veszprémben a veszedelem idején határoztak el járványkórház létesítését.

Mindenesetre örvendetes jel, hogy ezen kérdések köhatóságainkat legalább foglalkoztatják, a mi arra a reményre ad jogot, hogy a közel jövőben látni fogunk valamit ezen reformokból.

Őszi gondolatok.

Most, mikor a napsugár, mely tavasszal rácsokolta erdőre-mezőre az élet, a hervadásnak, az elmulásnak fátyolát, az édes természetnek nem lesz alkalomszerűtlen magunk körül nézni, ha vajjon mindenben oly gazdag volt-e aratásunk, mint a milyennek mondani halljuk, ele már a nervadó levél tövében az új életnek magva, fakad-e még virág.

Mélyen gyökerezik az emberi természetben az, hogy a rosszat mihamar elfeledjük s bármily kevesbbé jó, könnyelmű lazba, mámorba ejt. Oly szívesen hajjuk nyugalomra fejünkkel s oly keveset törődünk az ébredéssel. Jól imádhoztunk.

Vetéseink gazdag kalászokkal ajándékoztak meg, nem esélt előtünk a jég, nem mosta el szennyes áradat réteink fűvét, nem törte ki titáni erejű ciklon erdeink fáit, ebben az évben, a melyben az ország annyi részében a természet leigázhatalan elemei, annyi embernek adták kezébe a hajléktalanoknak, az éhínséggel fenyegetetteknek koldus botját. Jeladás ez — kedves olvasó — ami nem minket ért, de kétélű fegyver gyanánt fejünk felett lebeg. Takarékoskodjunk az isteni adományokkal és óvakodjunk a természet ezer ellensége ellen, de legfőképpen dolgozzunk rendíthetetlen kitarással ne a mának, hanem a holnapnak.

Szemeim előtt van a jövő sivár képe a férgek, különösen a cserebogár lombtalansította kopár erdők, mint most három esztendeje, amikor úgy néztek ki a legszebb lombdők, mintha emésztő tűz lángja nyelte volna el a fák koronáit. Szántson mélyen az eke s ne legyen kegyelem a gyilkos ellenségnek: ez a csimmasz!

Ugy tudom legtöbb helyen üressen maradnak a gyümölcstartó polcok s az a biztos jó pénz, mely a gyümölcsből élő sok vidéknek minden jövedelme volt elmarad. Apró, fejletlen, férges a gyümölcs 80 százaléka: ez az alma moji és a galagonya lepke. Azért se kell messzire menni, hogy kukorica vetéseink s más szemes veteményeink között nagy pusztítást lássunk: ez a sok ezernyi lyukba rejtőzködő harmadik ellenség, a szemtelen pákosztos egér. Ezt a három ellenséget említem fel csak, melyek ellen lehet és kell védekeznünk, ha a mindig fenyegető elemi csapások mellett a magunk erejéből nem óltalmazzuk meg az Isten adományait.

Szükségesnek tartottuk ezekre a

dolgokra felhívni a figyelmet ideje korán, hogy minden ember a maga és közérdekéből segítse a természetet virulásra, őrizze és óltalmazza a korai hervadástól.

Amerika gazdasági helyzete és a kivándorlók.

Amerikában már úgy áll a dolog, hogy a főös számmal beözönlő emberanyagot tovább vándoroltatják oda, ahol még nehezebb a megélhetés, ahol őserdők kiirtására és az alig munkálható talaj nyujtotta keserves kenyérkeresetre szoritják őket. Az ipari munkásságnak Amerikába fordulása óriási módon fellendítette az ipart, de csakhamar nagy visszahatás tanad, sok gyár csökkentette a termelést vagy be is szüntette az üzemét, minik következtében a kivándorlók nagy tömege munka nélkül maradt. A kivándorlás azonban mégis szakadatlanul növekedett, emel fogva a munkabérek minimumra szálltak alá. A mezőgazdasági termelés nem tartván lépést az ipar fejlődésével, ma már amerikában is rohamosan drágulnak az életszükségletek. Ezidőszert három-három százalékkal magasabb a létfenntartási költség, mint csak néhány évvel ezelőtt. 665 dollárnak annyi manapság a vásárlóereje mint, 5—6 év előtt 500 dollárnak. Az utóbbi 10 év alatt a tengeri ára 111.2 százalékkal emelkedett, a zabé 81 százalékkal, a búzáé 55.5-al, a burgonyáé 70.5-al, a szénáé 49.7-al. A ló, öszvér és szarvasmarha ára 160 százalékkal lett magasabb, szalonna 113 százalékkal, a sertéshus 82-al, a faggyu 58 százalékkal magasabb.

A föld értéke is megkétszereződött a keleti államokban s ma már a mezőgazdálkodást a modern tudomány elvei szerint üzik. A mezőgazdasági termelés még sem bir lépést tartani sem a fogyasztással, sem az állandóan emelkedő népszaporodással. Az amerikai államférfiak azt hirdetik, hogy farmer kell nekik és kevesebb ipari munkás. A föld népét kell megerősíteni, hogy az ipar fennmaradjon: ez a jelszó. A kormány 16 nyugati államban nagyarányú csatornahálózat kiépítését vette munka alá. Az öntözött területek, melyek csapadék hiányában östermekénységük dacára évezredek óta kihasználatlanul heverték, most az amerikaiak millióinak jövedelmező, tartós keresetet fognak nyujtani. A kormány ugyanis 20—80 holdas kis gazdaságokra osztotta be az óriási földterületet. Természetesen a bevándorló földmivesek csak szolgai, munkás szerephez jutnak, mert mindenben első az amerikai.

A bevándorló is kaphat földet, illetve őserdőterületet, ha van pénze, de csak Braziliában. Távol minden forgalmi központtól, két-háromszáz kilométernyi távolságban valamely vasutól. A brazilai kormány igen agilisán mozdítja elő a bevándorlást, mert ott még kevés az emberanyag, egy négyszögkilométerre alig esik 5—7 ember. A földmivelségi miniszterium mostanában a bevándorló telepésekre nézve a következő igen csábító feltételeket bocsátotta közre: 1. telepes lehet minden nős, vagy nőtlen családos férfi; 2. szabadon választhatja meg, hogy hol akar le-

telepedni; 3. ingyen utazás ellátással s ingyen málfasztállítás a kiindulási európai kikötőtől, 4. ha a nyert területet egy évig munkálta, tájdonába megy át.

Látszatnak biz ez igen csábító dolog, de a valóságban egészen más-ként fest az ugynevezett ingyenföld ügye. Mert ingyenföldről szó sincs, Kaphatnak ugyan a bizonyos pénzösszeggel rendelkező kivándorlók az ország belsejében őserdőt, de az Sao Paulo fővárosától jó néhány száz kilométerre fekszik, ahova ez idő szerint még sem vasut, de még járható ut sem vezet. A talaj ugyan nagyon termékeny, de előbb, mint fönnébe mondtuk, ki kell irtani az őserdőt, le kell csapolni a mocsarakat s akkor is kérdés, hogy miként értékesítheti terményeit. Ha az eldöradónak hirdetett földterületre kerül a becsapott szegény ember, mivel technikai segédeszközök nélkül az erdőterülettel semmire sem lehet, azt tanácsolják nekik, hogy mit a földmivelésen kívül egyébbhez sem érők, álljanak be valamely ültetvényre gazdasági munkásoknak. Itt kezdődik aztán a kálváriajárás. Az ingyenföld reménysége által hazát, otthoni vesztett földmivelő nép, gazdasági munkások kávé, cukor, gyapot vagy más ültetvényre kerülnek, nyolc, tíz évig dolgoznak ott, mint a barmok, anélkül, hogy valamit félretehessenek. Mikor aztán a nehéz munkától az idősebbek letörnek, elgyengülnek, egyszerűen lelketlenül szálnak eresztik őket. S ez az emberbolondítás egyre tart.

A német bajostársaságok, kivándorlási cégek ügynökei elarasztják Európát és hirdetik az előnyösnek látszó ingyen földszerzési feltételeket, természetesen hozzáteszik azt is, hogy Braziliában de különösen Sao Paulo államban milyen könnyű szerrel boldogulhatnak a bevándorlók. Azt hazudják az ügynökök, hogy az ingyen adott földhöz ad az állam állatokat és gazdasági eszközöket; hogy dolgozni sem kell, mert a fehér embers csak hűsöl és felügyel a fekete munkásokra. Hát még akinek egy kis pénze van, az egyszerre egész uradalmat vehet, sőt még az utazás sem kerül többbe a Bécsig szóló vasuti jegynél, mert annét ingyen szállítják őket vasuton és hajón sőt a hajón még el is látják a kivándorlókat. Ilyen nagyhangú és sokat ígérő csabításnak, hogy tudna ellentálni a földéhes ember. Elköttyavetyéli hát mindenét, hogy biztos falat kenyérét a hontalansággal és koldusbottal cserélje fel. Minden jóérzésű embernek lelkiismereti kötelessége tehát a netalán tudomására jutó ilyen kivándorlásra való csabításokat meghíusítani és megtorlatni.

HIREK.

— **Eljegyzés.** Dr Nagy György volt országgyűlési képviselő, lapunk munkatársa, a ki ügyvédi irodáját Hódmezővásárhelyre helyezte át, f. hó 4-én tartotta eljegyzését Hatvanban Kornitzky Ottikával. Az új jegyes párhoz Justh Gyula a függetlenségi és 48-as párt elnöke, kit a násznapyi tisztségre felkértek, meleg-hangu üdvözlötlet intézett. Mi is teljes szívvel csatlakozunk minden jó kívánsághoz, melyet a jegyespárnak óhajtanak. Legyen állandó felhőtlen ég felettük, s boldogságuk legyen teljes.

ŐSZEL.

Mikor még itt jártam,
A lég balsamos volt,
Rengő-ringó ágon
Fülemile dalolt.

Vadgalamb turbékolt,
Csókolgatta párját,
Ezerszínű virág
Szórta illatárját

Duzzadó rügyecskék
Feslettek, bomlottak
Édes szerelemről
Regéltek, suttogtak.

A lelkem csordultig
Gyönyörrel volt tele,
Talán több kéj nem is
Fért volna már bele.

Most oda van minden,
Nem látok egyebet,
Csak zizegve hulló
Sárgafalevelet.

Szél sivit, köd borong
Völgyben és a hegyen
S én nem tudom miért?
Sirok keservesen.

József János.

— **Baróth község küldöttsége** tisztelettel szombaton Székely Ferenc igazságügyminiszter előtt Sepsiszentgyörgyön. A miniszter leutazásának célja az volt, hogy a hosszú idő óta tartó harcot, mely Kézdivásárhely és Sepsiszentgyörgy között a törvénytörések körül foly, személyes tapasztalatai és szerzett információi alapján eldöntse. A miniszter előbb Kézdivásárhelyen volt, onnan Sepsiszentgyörgyre jött s itt is, ott is nyilatkozott; szavaiból szinte bizonyossággal lehet következtetni, hogy Sepsiszentgyörgy javára fog dönteni, ez lesz a nyertes fél: övé lesz a törvénytörések. A baróti küldöttséget, mely 30 tagból állott, Ince Ferenc k. jegyző vezette a miniszter elé s kérte, hogy Erdővidék egyesítése, Barót központtá tétele s a járásbírósnak ide áthelyezése iránt több ízben, így ez évben is benyújtott kérvényt magas figyelmére méltatva, ez ügyben lehetőleg mihamarább határozni kegyeskedjék. Székely Ferenc miniszter kijelentette hogy az ügy nem ismeretlen előtte, némileg már informálva is van s megígérte, hogy Erdővidék kérvényét behatóan fogja tanulmányozni és elhatározásában pártatlanság, igazság, méltányosság fogják vezetni.

— **A bordosi unitárius templom felavatása.** A bordosi unitárius egyház f. hó 18-án új templomát át fogja adni a használatnak, mely alkalommal az unitáriusok ősz püspöke Ferenc József is meg fog jeleni hívei körében. Az ünnepély sorrendje a következő: 1. Közsének. 2. Előimát mond méltóságos és főtiszt. Ferenc József püspök. 3. Énekel a dombói dalárda. 4. Főlavató egyházi beszédet mond Péterffy Mihály sz.-ábrahám lelkész. 5. Énekel a dombói dalárda. 6. Az egyházközség történetét röviden vázolja Molnár Kálmán helybeli lelkész. 7. Énekel a dombói dalárda. 8. Urvasora beszédet tart Szász András bözdői lelkész. 9. Bezáróimát mond Kádár Lázár korondi lelkész. 10. Bezáró ének. Énekl a gyülekezet. A főlavató ünnepély után mérsékelt áru közébed lesz. Akiknek szándékában van ezen részt énni, szept.

16-án déli 12 óráig a lelkészi hivatalhoz okvetlenül jelentsek be, különben ellátásra nem számíthatnak. Ugyiszintén érkezésük idejéről is értesítsék a lelkészt, hogy a vasutól való beszállításról és esetleges elszállásról az eklézsia gondoskodhassék.

— **Megfő lebbezett tisztujtás.** Senner József dr. törvényhatósági bizottsági tag tegnap adta be főlebbezését a szászrégeni polgármesterválasztás, illetve részleges tisztujtás ellen. A főlebbezésben rámutat Senner arra, hogy Boda Jenő dr. helyettes főjegyzőnek nem volt joga a tisztujtógyűlésen elnökölni, mert törvény értelmében rendezett tanácsu városokban a tisztujtást kizáróan az alispán tüzi ki és a választáson az alispán akadályoztatása esetén nem a főjegyző, hanem a törvényhatóság által kiküldött helyettes elnököl. Boda Jenő, a kit előzetesen tiszteletbeli aljegyzőnek neveztek ki, mint ilyen egy pillanatig sem működött aljegyzői körben, az ügyviteli szabályok első szakasza ellenére, mint helyettes főjegyző az esküt nem tette le, t hát a tisztujtó közgyűlésen nem is elnökölt. A felebbezés több semmisségi ok alapján kéri a polgármesterválasztás és a tisztujtás megsemmisítését.

— **delvidéki puztu ás.** A krassószörénymegyei árviz különösen nagy károkat okozott a földeken. Az ar elpusztította husz község igen jelentékeny szilvatermését, szeszfőzőket, kaszánokat vitt el. Issekutz Aurél alispán a hegyeken át igyekszik megközelíteni az elzárt községeket, ilyenek: Mehádia, Globusó, Jeblanica, Globukrajova. Herkulesfürdőn az árviz ledöntötte a Dóra-villa egyik falát. A villában lakó Iván Péter bográni fürdővendéget a fal agyonnyomta. Ogradenán egy ember vízbe fullt. Orsován a Korona-kápolna vízben áll; még nem lehet tudni, hogy a víz behatolt-e a kápolnába is? A máv. értesítése szerint Dymasina, Kornya, és Orsova közt még szünetel az összeforgalom. A 701. és 702. számú expressz vonat Budapest és Orsova között továbbra sem közlekedik. Karánsebes és Domasina-Kornya közt már megkezdődött a forgalom.

— **A dolhai kurucok temploma.** A dolhai kuruc hősök porladó esztajai fölé templomot építenek, hogy búcsujáró helye legyen a hazafias rutén népnek. A templom építése azonban félben maradt, mert nincs rá pénze az egyháznak. A hitközség lelkésze most a magyar társadalomhoz fordul, hogy adományával járuljon hozzá a hazafias és kegyeletes cél megvalósításához. A főhívás így szól:

Dolhán tartották meg 1903-ban kétszáz éves évfordulóját ama hősök halálának, kik 1703. június 7-én legelőször ontották vérüket fenséges fejedelműk II. Rákóczi Ferenc „Istenért, Hazáért és Szabadságért” hívó szózatára. E hősök Rákóczi leg-hűségesebb népe a rutének voltak. Százötven kuruc rutén leltek az első ütközetben halálát. Néhaj Thaly Kálmán lelkes és érdemes tudósunk az ütközet helyét a mostani Dolha község középpontjára, a templom előtt elterülő szép tere teszi. Ezen a téren állították föl egy lelkes kis gárda, a dolhai értelmiség kezdsére az első ütközet és az elesett százötven harcossal emlékre egy szép turulmadaras emlékoszlopot. Ezt az emlékoszlopot leplezték le 1903. június hónap 7-én a megye és a kör-

nyék lakosságának jelenlétében oly cselekedetek kíséretében, a melyek az ünnepség jelentőségét messze kiragadják a gyönyörű természeti fekvésű kis rutén község keretéből és az egész magyarság közkincsévé teszik. 1909. év október havában, midőn a régi gör. kat. templomot lebontva, ugyanazon helyen az ujonnan épülő félben levő templom alapjait ásták, megtalálták a Rákóczi Ferenc szabadságharcának legelső ütközetében elesett rutén kurucok esztajait is, melyeket ugyanaz év november 8-án a dolhai gör. kat. hitközség esperes-lelkésze, barankai Demjanovich Endre a község és a környék lakosságának óriás részvételével ünnepies gyásztisztviszlet kíséretében helyezett örök nyugalomra az ujonnan épülő templom falai közt levő közös sírjukba. Ez a templom a múlt év óta serényen épül. A hitközség gör. kat. vallásu hazafias rutén lakossága azonban nagyon szegény. Eddig is erején felül költelezett egyetlen büszkeségére az épülőfélben levő templomára, a mely még telő alatt sincs s a melyet a hazafias magyar társadalom hathatós segítségével nélkül önerejéből fölépíteni képtelen. Hogy vallásossága hazafiaságával mennyire összeforrott, bizonyos az, hogy közakarattal a magyar hazáért elesett őseinek kísértet esztajait is oda kívánta ura eltemettetni, a hol azok emlékét mindig imába foglalhatja. az ujonnan épülő temploma falai közé. Azzal a legtisztellettjesebb és leg-hazafiasabb kérelemmel fordulunk tehát minden magyar és magyarul érző honpolgárhoz, sziveskednék az épülőfélben levő dolhai gör. kat. templom építéséhez és méltó befejezéséhez pénzadományukkal hozzájárulni. A kegyes adomány legcélszerűbben a hitközség gör. kat. lelkésze, barankai Demjanovich Endre címére: Dolha (Máramarosmegye) küldhető.

— **A lovasság új egyenruhája.** A Fremdenblatt jelenti, hogy most már kétségtelen, hogy az egész lovasság új tábori egyenruhát kap. A magyar és osztrák lovasság tábori egyenruhája azonban nem lesz csukaszürke, mint a közös hadsereg többi részéé, hanem más színt fog kapni, azonfelül szabására és kiállítására nézve nemcsak a tábori szolgálat gyakorlati követelményeinek fog megfelelni hanem az egyes csapatok tipikus ismertetőjelei is rajta lesznek. A huszárok ruhája nemzetijellegét nem fogja elveszteni. (?)

— **Szerencsétlenség a nagygyakorlatokon.** A most lefolyt gyakorlatokon részt vett a 2-ik huszárezred egyik hadnagya, Nohóczky Lajos, akit bravuros lovaglásáért Jenő herceg is külön dícséretben részesített. A gyakorlatok után néhány órát töltött barátai körében Tordán, azután felült makrancos lovára, miközben figyelmeztette a körülállók, hogy álljanak félre, mert a lova veszedelmes állat. Alig ült nyeregbe, mikor a ló megbokrosodott, egy hirtelen mozdulattal két hátulsó lábára emelkedett és egyszerre hanyatt vágta magát, úgy hogy a kövezetre zuhant hadnagyot maga alá temette. Nohóczky elvesztette eszméletét és úgy szállították az Erzsébet-szállóba, ahol az orvosok gondos ápolás alá vették, de életben maradásához kevés reményt fűznek.

— **Bacillusmentes bankjegyek.** A washingtoni „National Bank of Spokane” nemrégiben olyan bankjegyeket bocsátott ki, amelyek tökéletesen bacillusmentesek. A bank ötvenezer dollár értékű bankjegyet nyomtatott, amelyeknek a festékébe karbolsav van keverve. Így a papirospénz tökéletesen meg van óva attól, hogy rajta a bacillusok csirái kifejlődjenek.

— **Drágaság.** Alig van ma aktuálisabb kérdés a drágaságnál, de különösen a husarak lettek olyannyira magasak, hogy középpallásu ember talán napokig képtelen asztalára húst vásárolni. Még Wienben is, a hová pedig szállítják a hizott magyarországi marhákat, oly nagy drágaság van, hogy a tisztviselők e miatt sztrájkba akarnak lépni. Nem lehet csodálni, hiszen tulajdonképpen ők azok, a kiket az áremelkedések a legerősebben sújtanak az iparos készítményét esetleg drágábban adhatja el, de a tisztviselőknek fizetése ugyanaz marad. Mit szóljanak a magyar tisztviselők, a hol a drágaság még nagyobb s a fizetés kevesebb, mint az osztrák kollegáknál? Annyi bizonyos, hogy ez sokáig nem maradhat. Tegnap reggel még 1 K 60 f volt a sertés hus ára és délután már 1 K 68 f. Valamely uton-módon segíteni kell a helyzetet, mert a mostani állapot tarthatatlan. Tartsanak szemlét reggelenként az arra hivatottak, a zöldség piacon, hogy rettenetes áron ne sózzanak minden szemetet a városi polgárok nyakába.

(Beküldetett.)

— **A „vasárnapi Ujság”** szeptember 11-iki száma egész tömeget közli a szép és érdekes képeknek Strobl Alajos mester örüzi művész-otthona a jánoshegyi új Erzsébet-kilátó torony, a francia Blois remekszép kastélyának egyes részletei, a legett brüsszeli kiállítás angol osztályából a posztógyárás nagyon érdekes képei, a délmagyarországi árviz, Montenegró királysága proklamálásának ünnepei, a Tabán száz év előtti pusztulása s szép divatképek adják a bő kép-anyagot. A szépirodalmi részben van Juhász Gyula és Babits Mihály verse, Erdős Renée novellája, Zsoldos László eredeti és Neera fordított regénye. Egyéb közlemények: Horváth Janka cikke Székely Bertalanról, mint rajztanítóról, emlékezés Erzsébet királyné korzikai utazására, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyed évre 4 K, a „Világkrónika”-val együtt négy korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker. Egyetem-utca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap” is, félévre 2 korona 40 fillér.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

G. S. Sz. Legutóbbi cikkelye az eddigiekénél is erősebb, sőt egyenesen becsületsértő. Ez okból nem közöljük. Különböző elmondották erre vonatkozólag nézetüket. A továbbiakra a közönség igazán nem kíváncsi.

J. I. Fv. Megkaptuk. Köszönjük. Rendre-rendre.

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvárm. Gazdasági Egyesülettelől. Szám: 266—1910.

Meghívó.

A gazdasági egyesület folyó hó 13-án kedden d. e. 10 órakor a vármegyeház kistermében választmányi ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívattak.

Tárgy:

1. Az O. M. G. E. átirata a cseledepénztár törvény módosítása ügyében.
 2. A Magyar Gazdaszövetség Nyiregyszabán tartandó közgyűlésére való meghívó.
 5. Folyó ügyek.
- Székelyudvarhely, 1910. szept. 7.
Az elnökség.

Szám: 9124—1910. tikvi.

Hirdetmény.

Székelypálfalva község telekkönyvei (birt. szab.) tagosítását követően az 1869. 2579. l. M. szabályrendelet-höz képest átalakításnak és ezzel egyidőre mindazon ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. XXIX. t. cikk, az 1899. XXXVIII. és az 1881. XVI. t. cikknek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás a telekbejegyzőkönvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatban foganatosítottak.

E célból az átalakítási előmunkákat hitelesítése és a helyszíni eljárás a Pálfalva községben 1910. évi október hó 10-én fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

az összes érdekelt, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen, vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen netalán észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyvek végleges átalakítása után a téves átvezetésből eredhetők kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik;

mindazok, akik a telekkönyvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló esetleges okirataikat mutassák fel;

mindazok, akik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. XXIX. t. c. 15—18. és az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5, 6, 7. és 9. §§-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezménytől elesnek, és

mindazok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésrő vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyancsak azily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezménytől elesnek.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1910. szept. 1.

Gyarmaty Ferenc sk, kir. trvszki bíró

A kiadmány hiteleül:

Gyertyánossy,

kir. trvszki telekkönyvvezető.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Fűszerüzletbe

egy 14 éves fiú tanulóknak felvétetik Jelentkezni lehet e lap kiadóhivatalában.

Szenkovits János Utódánál

SZÉKELYUDVARHELYT

KÉSZEN

Férfi és fiú ruhák

Fehérneműek

Felöltők

Kosztümök

Blousok

Cipők és kalapok

óriási választékban és legutányosabbban kaphatók.

Magyar Könyvvelési Folyóirat

havi folyóirat a könyvvelési ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: Karpáti Béla és Trautmann Henrik. Társszerkesztők: Kuntner Róbert, Szél Jenő, Zsengeri Manó. Megjelenik minden hó első napján egy és fél ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Meszler-u. 27. Mutatványszámot szivesen küld a kiadóhiv.

A mortizáció

tisztviselői kölesön

ügyekben

díjmentes felvilágosítást nyújt az „**O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselőisége**“.

KOLOZSVÁR

Ferenc József-ut 7. a szám.

Válaszbélyeg csatolandó.

Őszi bükköny és Szent János rozs

vetés céljára beszerezhető:

Szőllősi Samu szeszgyárosnál Székelyudvarhelyen.

A míg a készlet tart — métermázsanként 18 K-ért.

ÉLET KÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógy-mód: tifusz, kolera, toroklob, rühl vérhas, mindenféle himlő és vörheny orbanc, bujakór, szamárhurut, agytüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vese, máj-, lép-, hólyag-, bajok, skrofula, köszvény, csúsz, nyálvalatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkór-ság, szárazbetegség (tuberkulózis-torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. ellen. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E. — tekintélyes orvosok ajánlatára — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára 3 korona. Kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

Névjegyek

Meghívók.

Eljegyzési

és Esküvői

valamint gyász-jelentések,

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál

villamos tüzemre berendezett könyvnyomdátó és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Videki megrendeléseket azonnal elintézi.

Hirdetések

felvétetnek a „**Székely-Udvarhely**“ kiadóhivatalában

Zempléni Árpád

író, a Petőfi Társaság tagjának a következő művei kaphatók:

Uj versek (1893—1897). Negyedik kiadás. Budapest, 1898. Franke Pál bizománya. Terjedelme 8 iv; ára 1 K.

Válogatott versei. (1884—1892 1897.) Budapest, Franke Pál bizománya. Terjedelme 18 iv; ára füzve 2 K, diszkötésben 5 K.

Kis emberek. Elbeszélések. Valter Ernő kiadása. Budapest. 1899. Terjedelme 10 iv; ára 1 K.

Didó. Verses lírai regény. Tóth István négy szoborképével. Második kiadás. Budapest, 1901. Terjedelme 12 és fél iv; ára füzve 2 K, magyar stíli diszkötésben 3 K.

Washington, Pályadíjnyertes óda, 1906.

Bosszú. Osztályk hősi ének. A Kisfaludy-Társaság 1907. évi Buljovszky-díjjal jutalmazott kisebb elbeszélő költemény. Második kiadás; ára 1 K.

Istár és Gilgamesz. Babiloni rege. Budapest, 1910; ára 1 K.

Turáni Dalok. (1900—1910.) Mondai és történelmi hősenek. Budapest, 1910. Terjedelme 16 iv; ára füzve 5 K, stilszerű diszkötésben 8 K.

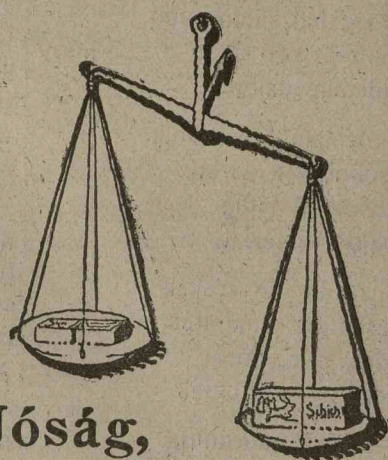
Mindezek együttesen és külön-külön is megrendelhetők a szerzőnél (Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. alatt) a pénz előleges beküldésével vagy utánvét mellett.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagy kereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Jóság, ár és súlyra

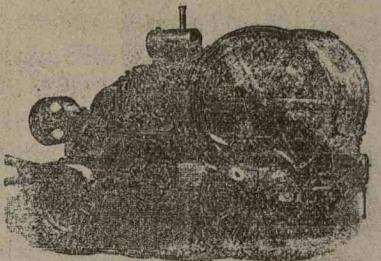
kell a szappan összehasonlításánál és bevásárlásánál ügyelni. A világ egy szappana sem éri el a

Schicht szarvas szappanát

minden jó tulajdonságában, tisztaságában, mosóképességében, légységében és olcsóságában.

Bélyegzők

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban, gyári ár mellett szállítanak **Betegh Pál** könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Ugynökök kerestetnek.**Eredeti „Christoph“!**

benzin szivógáz-motorok, lokomobilok és

nyersolaj-motorok

ma az első helyen állanak.

A „CHRISTOPH“ név garancia.

75 éves kísérletek és tapasztalatok

eredménye.

Kérjen árjegyzéket.

Dénes B. motorspeciáli stá

.. gégtől ..

Budapest, V. .. út-körút 15.

Ki a Yes-Oui-Si

cimű lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. Andrassy-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely“-re való hivatkozással mutatványszámot szivesen küld bárhova.

Raktáros

„**Dréher**“-sörnek kerestetik.

Kérdések intézendők:

Dichler Gyulához, főraktár Segesvár.